

Šolskovrtnarska razstava radovljiškega sreza

Kljub temu, da se je morala nameravana banovinska razstava šolskih vrtov preložiti vsled neugodnih vremenskih prilik na prihodnje leto, je učiteljsko radovljiškega sreza pod pokroviteljstvom svojega nadzornika Egidija Schifferja in agilnega sreskega razstavnega odbora, v katerem so Gradnik Rajko z Bleda, Pavlin Franc iz Mošenj, Pibrovec Leo iz Jesenic, Požar Metod iz Bohinjske Bistrice, Prestor Niko iz Mošenj in Serajnik Joško iz Dovjega, vršilo nemoteno priprave za sresko vrtnarsko razstavo.

V soboto, dne 7. oktobra, ob priliki prvega letošnjega zborovanja učiteljskega društva je bila slovesna otvoritev.

V risalnici jeseniške šole, kjer je prirejena razstava, se je zbralo skoraj vse učiteljsko radovljiškega sreza. Na razstavo je prišel nadzornik za šolske vrtove Andrej Skulj, zadržanega sreskega načelnika je zastopal sreski kmetijski referent, kot gostje so se udeležili g. župan mesta Jesenice in predsednik podružnice S. V. D. g. dr. Rekar.

Iniciator in pokrovitelj razstave, sreski šolski nadzornik E. Schiffer, je v svojem otvoritvenem nagovoru podčrtal vse težkoče, pa tudi veliko pripravljenost in požrtvovalno delo, ki ga je izvršilo učiteljsko društvo za razstavo, ki bo brez dvoma rodila dobre uspehe.

Nadzornik za šolske vrtove oriše na to važnost takih razstav iz učnih vidikov, pa tudi iz stališča in stremljenja, da približamo naše šolsko delo čim bolj praktičnemu življenju in potrebam naroda. Čestita vsem sodelavcem na lepi in instruktivni prireditvi, ki nudi kljub letošnjim vremenskim neprilikam prav lepe pridelke, izbrana učila in učne pripomočke.

Govorili so še gosp. župan, predsednik podružnice in sreski kmet. referent, ki je zlasti naglašal važnost takih razstav za pouk našega kmetijskega človeka. Poudaril je, da ta razstava najlepše kaže delo in trud učiteljskega društva. Želi skupnega sodelovanja za doseg čim lepših uspehov.

Po končanih nagovorih smo si ogledali bogato in res instruktivno razstavo, ki je do zadnjega koteča napolnila veliko risalnico, ki je bila tudi sicer lepo dekorirana, kar so izvršile predvsem učiteljice osnovne šole na Jesenicah. Na prednji strani je bila v zelenju kraljeva slika, na nasprotni strani so bile razvrščene državne barve v obliki žarkov, kar je napravilo prav imponozant vtis. Vsa dvorana, ob stenah in po sredi je bila obložena z razstavljenimi predmeti, da sta vodila po dvorani le dva ozka hodnika.

Sadjarjski oddelek, ki sta ga uredila Prestor Niko in Pavlin Franc iz Mošenj, nam je nudil tako rekoč ves pouk iz sadjarstva kakor: razne sadne podlage, načini cepljenja v slikah in modelih, razvoj drevesc v drevesnici, posajena drevesa na mestu in zavarovana z mrežo proti zajcu. Nazorno so bili prikazani skoraj vsi sadni škodljivci, kakor tudi boleznj, takoj za temi pa so bila pripravljena razna sredstva zoper te škodljivce. Manjkalo seveda ni škropilnic, pastj za voluharje ter potrebnega sadjarjskega orodja. Prav bogata je bila izbira sadja, ki ga pridelujejo učitelji-vrtnarji v srezu. Pogrešali nismo niti čerešnje. Razstavili so tudi nekateri posestniki. Franc Rus, nadučitelj v pok. z Bleda, znani sadjar in pomolog, je določil, kolikor je seveda pri taki zbirki mogoč, prava pomološka imena. Prav bi bilo, da bi na takih razstavah prikazali prav vidno sadni izbor za dotični okoliš in morda celo za posamezne predele. Sadje pa je bilo tudi razstavljeno v kabinetnih in normalnih ameriških zabojih.

Ta oddelek so izpopolnjevale razne statistične tabele, poučne slike, fotografije in načrti. — Prav bogato je bila zastopana tudi sadjarjska in vrtnarska literatura.

Da je ta oddelek tako lepo uspel, so pripomogli s svojimi prispevki E. Schiffer iz Zirovnice, Prestor Niko in Pavlin Franc iz Mošenj, Razinger Valko iz Gorij, Gradnik Rajko z Bleda, Požar Metod iz Boh. Bistrice, Vrežec iz Ribnega, Kristan Srečko iz Leš, Hafner iz Kroke, Bulovec Ivan iz Begunj, Bence iz Rateč, Serajnik Joško iz Dovjega, Blažič Karl iz Oviš in Knez Rudolf iz Lesc.

Kljub slabi letini je bil zelenjadni oddelek, ki ga je uredil Serajnik Jože iz Dovjega prav bogat in pester. Zastopana je bila izbrana zelenjad. V tem oddelku smo videli tudi lepe zbirke zdravilnih rastlin, ki sta jih pridelala Tavčarjeva Angela iz Jav. Rovt in Knez Rudolf iz Lesc.

Opazili smo množico enoletnih, za šolske vrtove najprimernejših in zaradi preproste vzgoje priljubljenih cvetlic.

Ljubke in prav poučne so bile košarice, ki so nam predočile gozd v jeseni, in jesen v planinah, zamisel tov. Bulovca iz Begunj. V tem oddelku so poleg navedenih sodelovali tudi Jeglič Malči iz Zasipa, Vrežec iz Ribnega, Serajnik Joško iz Dovja, Knap iz Kranjske gore, Žagar Ivan iz Kamne gorice in Žagar iz Dobrove pri Kropi.

Vsa dvorana je bila prav okusno okrašena z vrtnicami in nageljni, med vsemi pa so prevladovala daljše in najrazličnejših barvah in vrstah. Dekorativne vaze in lonce sta poslikala Prestor Niko in Pavlin Franc iz Mošenj. Da je bila slika popolna, je poskrbela tovarišica Minka Fister od Sv. Križa, ki nam je prikazala dekle ob gorenskem oknu, s katerega se razpletajo znani in priljubljeni gorenski nageljni.

Čebelarjski oddelek je priredil nadzornik Schiffer. Poleg opazovalnega panja, »Znidaršiča« in »kranjičev«, vidimo posebno znamenite končnice iz Breznice in celo originale od Janše in Ambrožiča iz Mojstrane. Ne manjka v tem oddelku medu, voska, čebelarjskih potrebnic in orodja itd. Pri razstavi tega oddelka so sodelovali Prestor Niko, Serajnik Joško in Setine iz Jesenic.

V posebnem oddelku je vkuhano sadje in konzervirana zelenjad v različnih posodah in na razne načine, da imajo obiskovalci nazorno učilo pred seboj. Posebno omenjamo pri tem oddelku tov. Kristana iz Leš, Mlekuža iz Boh. Bele, Smolik Angelo iz Kor. Bele in Gospodičniko šolo iz Jesenic, ki nam je na posebni zelo lepo pogrnjeni mizi razstavila zelenjadno kosilo. Prav poučna je dalje razstava sadnih sokov, od katerih naj posebno omenim prav dober tepkovec. Ves postopek o pripravljanju sadnih sokov je pojasnjen z aparati, modeli, risbami, tabelami in recepti. Ta oddelek sta uredila Razinger Jelka in Valjko iz Gorij. Razinger je zbral tudi zbirke raznih semen in sestavljal učila o uporabi kulturnih rastlin (lan). Razinger je sestavljal tudi zbirke raznih semen in sestavljal učila o uporabi kulturnih rastlin.

Razne modele planšarskih koč, planinskih hiš in gospodarskih poslopj sta razstavili šoli Gorjuše (Torelli) in Koprivnik. Model jeseniške šole z vrtom je razstavil upravitelj tov. Pibrovec, Poleg teh je razstavila g. Hlebanja, učit. na Jesenicah, lepo zbirko izbranih kaktej in breskev.

Pri razstavah so sodelovali tudi nekateri privatniki in tako pokazali, da delajo v roki z učiteljskim za napredek vrtnarstva. Prav posebno moramo omeniti podružnico SVD iz Jesenic, ki se je prav lepo uveljavila z razstavo sadja, zelenjadnih pridelkov in prav izbrano kolekcijo dalj in vrtnic. Sodelovali so gg. dr. Rekar, Marčič, Torkar, Čop, Hafner in drugi.

Umevanje za to prireditev so pokazali tudi krajevni šolski odbori, ki so prispevali sicer skromno, vendar dobrodošlo vsoto 800 dinarjev.

Knjižnica vsebuje nad 200.000 zvezkov: za mladino in za živeče Čeha na Dunaju.

Otroci, katerih starši gredo na delo, pridejo že za rana. Do popoldanskega pouka so v posebnih prostorih. Z njimi ponavljajo učitelji snov, pomagajo pri nalogah itd. Dobijo obed. Oddaljenejšim plača šola potovanje z vlakom, avtobusom ali tramvajem, samo da niso prepuščeni ulici in drugim činiteljem. V aprilu je izdala šola 1.200 šilingov. Železna organizacija češkega življa.

Dopolodne švigamo z avtobusom med mirnimi začrnelimi palačami. Zgodovinske in nedotakljive starine. Na širokih središčih stoji avti. Po ulicah je obilica zamemarnih brezposelnih. Prosjijo in čakajo boljših časov. Modrujejo in se pričajo o Hitlerju.

Akad. slikar riše portret za 2 šilinga. Star gospod mi vsiljuje damsko torbico. Lajna gode že tolikokrat obgljeno Schubertovo iz Treh mladenk... Reminiscenca preživele dunajske romantike.

Polja v solncu. Skozi zeleno daljo dosežemo obmejni kraj Marcheg. Češki cariniki. Kratke formalnosti. Hitimo naprej. Neizmerna vstajajo mlada polja. Obzorje se razklene v nedoglednost, do belih slovaških vasic. Drevoredi prečijo ravnino. Včasih iznenadi vijoča cesta, ki se topi v živo zelenje.

Morava pretrga razpoloženje pokrajine. Ob njej sivina vrb. Bratislava. Naval na okna. Šuligoj je tu s svojimi »slavčiki«.

Pozdravni govori. Pesmi. Dobrodošli! Mladež v narodnih nošah. Na potu v mesto se mi pridruži češki železničar. Pri Zidanem mostu sem doma... je začel. — Svet je res okrogel. Povsod pride skupaj. Zvečer je koncert Trboveljskih slavčkov.

Po splošnem pregledu lahko mirno trdim, da je prva sreska šolskovrtnarska razstava v vsakem oziru uspešna nad pričakovanje. S to razstavo je pokazalo učiteljsko radovljiškega sreza, da dela na povzdigi šolskega vrt-

narstva kljub vsem težkočam in neprilikam uspešno. Najlepše priznanje za to trudopolno delo je izreklo ljudstvo, ki je v nedeljo v tako obilnem številu in z velikim zanimanjem posejilo prvo šolskovrtnarsko prireditev.

Iz glavne skupščine

PREDLOG

odbora za spremembo pravil Jugoslovenskega učiteljskega združenja na Glavni skupščini JUU v Ljubljani dne 20. avgusta 1933.

Pri členu 2., 3. odstavek se spremeni drugi pasus in se glasi: »Na področju uprave mesta Beograda se osnujejo sreska društva po mestih: V Beogradu, Zemunu in Pančevu.

Čl. 3. Poglavlju g) se doda, da deluje za zgradbo učiteljskih domov in drugih ustanov; d) da deluje na snovanju pevskih, sokolskih, kakor tudi drugih kulturnih, prosvetnih in gospodarskih ustanov.

Čl. 5. Člani združenja so: redni, ustanovni, dobrotvorni, veliki dobrotvorni in častni člani.

Čl. 6. Doda se odstavek: »Učitelji, slušatelji višje pedagoške šole morejo biti člani našega združenja v krajih, kjer službujejo.

Čl. 8. Doda se: »Veliki dobrotvori so oni, ki poklonijo najmanj 5.000 dinarjev.«

Čl. 10. Doda se: »Velikom dobrotvorom se pošilja brezplačno Narodna prosveta, a njihova imena se vklešajo na ploščo v domu JUU.«

Čl. 11. Se menja in glasi: »Radi sprejema za rednega člana JUU se prijavljajo učitelji pismeno odboru sreskega učiteljskega društva. Prijavi priložijo tudi odrejeno članarino.«

Čl. 12. Se doda odstavek: »Ako se sekcij-skemu odboru prijavi iz enega sreza več nego 15 članov za članstvo v združenju, tedaj bo sekcijiski odbor v tem srezu zasnoval sresko društvo.«

Čl. 14. Se doda točka b): »Da pobere redno članarino in naročnino za Narodno Prosveto ali obvezno glasilo sekcije.«

Manjšina se ni strinjala s to stilizacijo in je predlagala sledeče: »Ako poleg članarine pobere tudi naročnino za Narodno Prosveto od vseh članov sreskega društva, ako je občni zbor društva z najmanj 2/3 večino sklenil, da se vsi člani društva obvezno naročajo na Narodno Prosveto.«

Temu členu se doda še odstavek: »Rednega člana, ki deluje proti interesom svojega združenja in ne izvršuje predpisov pravil, poslovnika in skupščinskih sklepov, smejo izključiti iz združenja pristojna stanovska razsodišča JUU po pravilniku, ki ga predpiše glavni odbor in sprejme glavna skupščina.«

Ako redni član do 1. aprila ne plača članarine in drugih obveznosti, preneha biti član združenja. Ako se član ponovno vrši v združenje, iz katerega je prej sam izstopil, plača samo članarino za ves pretekli čas, ko ni bil član.

Pri členu 14. Pri pravicah rednih članov se doda odstavek b): »Da dobi pomoč v slučaju nujne potrebe po pravilniku, ki bo predpisan.«

Čl. 15. točka d) se menja in glasi: »Ako ne izpolni obveznosti po členu 14. teh pravil.«

Čl. 18. namesto besede vrhovna se vzame beseda glavna.

Glavni odbor se sestaja po potrebi, a najmanj 2krat letno.

V predzadnjem odstavku se menja zadnji stavek, ki se mu doda: »Izvršni odbor izvršuje sklepe glavnega odbora in predsedniškega zbora.«

Predsedniški odbor tvorijo predsednik glavnega odbora in predsedniki sekcij. Ta odbor se sestane vsaka dva meseca v kraju, ki ga sam določi. Stroške za predsednika glavnega odbora nosi blagajna glavnega odbora, a za predsednike sekcij, njihove sekcijske blagajne.

Čl. 22. se menja in glasi: »Ako se volitev upravnih in nadzornih odborov ne izvrši z akla-

macijo, tedaj se vršijo tajne volitve z listki, ako to zahteva ena petina prisotnih članov. Ona lista, ki dobi največ glasov, dobi 2/3 mandatov, a ostale mandate razdelijo med seboj ostale liste po količniku.«

V zvezi s tem se menja člen 18. in to: »Namesto 10 članov izvršnega odbora pride 12 in 6 namestnikov; pri sreskih društvih 9 članov in 3 namestniki; za nadzorne odbore: glavni nadzorni in banovinski odbori po 6 članov in 3 namestniki, a pri sreskih društvih po 3 člani in 3 namestniki.

Čl. 24. se menja in glasi: »Mandat članov glavnega in banovinskega upravnega, kakor tudi nadzornega odbora traja 3 leta, a članov upravnega in nadzornega odbora sreskega društva traja 1 leto.

Za to stilizacijo je glasovalo 10 članov, a ostalih 7 članov predlaga, da traja mandat odborov pri sreskih društvih kakor pri ostalih po 3 leta.

V členu 25. se doda na koncu: »in vršilci nadzorniške dolžnosti.«

Člen 26. Doda se: »Sekcije, ki izdajajo svoje obvezne stanovske liste, so dolžne, da naročajo za sekcijiski odbor po štiri številke Narodne Prosvete, a odbori sreskih društev po 2 številki. Ti listi se plačajo iz sekcijske, odnosno sreske blagajne.

Člen 28. Pri glavni skupščini, točka b) se menja in glasi: »Člani sekcijškega odbora in to: v sekcijah do 1000 članov predsednik, podpredsednik in tajnik, a za sekcije nad 1000 članov še po eden član odbora, za vsakih 1000 članov preko 500 članov. Pri točki b) zadnji odstavek se menja in glasi: »Društva do 50 članov pošljejo samo predsednike, od 51 do 100 članov predsednika in še enega delegata, od 101 do 150 predsednika in dva delegata itd.

Za delegate ne morejo biti izvoljeni nadzorniki in vršilci nadzorniške dolžnosti. Za ta zadnji odstavek predloga je glasovalo 7 članov odbora a za predlog izvršnega odbora je glasovalo 8 članov. Predlog izvršnega odbora se glasi: »Član, ki ne more biti izvoljen v odbor, ne more biti izvoljen za delegata. Eden član odbora ni glasoval.

Pri členu 35. se doda na koncu tretjega odstavka: »A kadar se odloča o zaupanju a) na sreskih društvi člani upravnega in nadzornega odbora nimajo pravice glasovati; b) »Na sekcijških skupščinah ravno tako nimajo pravice glasovati člani upravnih in nadzornih odborov. c) na glavnih skupščinah nima pravice glasovati nihče razen delegatov in predsednikov učiteljskih društev.

Za ta člen ni glasoval nobeden član odbora.

Člen 40. se v celoti menja in glasi: »Za presojanje sporov med člani in radi njihovega pomirjenja, kakor tudi radi tolmačenja člena 14. pravil se ustanove stanovska častna razsodišča pri sreskih društvi, sekcijah in izvršnem odboru. Poslovnik za častna razsodišča, kakor tudi poslovnik za tolmačenje službenih pravil JUU izdela glavni odbor in ga predloži glavni skupščini v odobritev.

Ljubljana, 20. avgusta 1933.

Tajnik: Dušan Vitorović, s. r.

Predsednik: Dušan Šestan, s. r.

Člani: Karel Dobršek, s. r., Kalenber Nikola, s. r., Kević Marta, s. r., Barišič Mata, s. r., Milošević Marko, s. r., Lalošević Bogdan, s. r., Kastranović Bogdan, s. r., Jovanović Aleksa, s. r., Milovanov Vladimir, s. r., Pogačnik Janko, s. r., Subotić Anton, s. r., Marković Dragotin, s. r., Bečević Ivan, s. r., Milošević Joca, s. r., Subačić Anton, s. r.

Andrej Debenak:

Vtisi iz učiteljske studijske ekskurzije po Čehoslovaški

Potem topa zamaknenost ob ritmu kole. Kinkali smo vsak v svojem kotu. Dež!

Na severu je nebo valilo temne oblake, skozi okno je klicala mrzla sapa. Prijemal nas je rahel drget.

Lijel! Divje vreme! Ko privozimo na Dunaj, je sveže jutro. Solnce pa je že razgrela svojo močno luč in ynašalo težko ozračje. Po ulicah se gnetejo množice. Prerivamo se med vrste vozil in polzečimi avtomobili. V tok raznih vozil nas priklene tramvaj. Levo in desno se odvijata ulica, Ostanjeje le obrazi. Vse valovanje velemesta se razgiblje.

Za nekim oglom izstopimo. Korakamo po mokrem asfaltu. Obstojimo pred impozantno novozgrajeno češko šolo Komenskega. Prvič nas zajame slovanska gostoljubnost sredi tujega življa.

Toplo nam je. Razgledamo se po šoli. Nepopisna v notranjosti: razmaknjeni hodniki z garderobami. Otroci so v copatah. Tudi učitelji. Samo beseda živi.

Stene v razredih steklene. Luč in solnce. Štejem. Od 25—30 učencev. Ravnatelj L. Červinka tolmači: Ko razred doseže število 42 glav, se deli. V razredih nas pozdravljajo otroci. V posebnih dvoranah za pevski pouk nam zapojejo. Hitimo. Zadržuje nas, še na hodniku teče voda.

Čas je natanko odmerjen. Čudimo se delavnicam. Za vsak predmet posebna. Deklice iz zadnjega razreda meš. šole iznenadimo pri kuhanju in šivanju.

Vstopimo v izkrik: tam pri nas je črn dim...

Morje obrazov pritegnejo nase belooblečeni romarji iz rudarskih bajt. Množica pije z ust. Vihar. Vse zadržano se je sprostito. Vztrpetalo. Pesem za pesmijo. Dolgo bi radi ostali pri njih.

Po koncertu med njimi. Vsemogoči zmenki. Neverjetno, kako nas poznajo. Posebno Jadran.

Mlad slovaški učitelj me opozori: Milo Urban, znan pisatelj, 29 let mu je. Vzradosti ga, ko mu povem, da ga dobro poznamo po romanu »Živi bič« v Stelétovnem prevodu. Sedaj je kulturni urednik »Slovača«.

Naslednje dopoldne se popeljemo z avtobusi v šole. Povsod nas sprejmejo otroci v narodnih nošah. Govori in deklamacije. Televadni nastopi in petje.

Same moderne stavbe. Vzporejam jih s češko šolo na Dunaju. Vsak teden pregleda zdravnik vso deco. Za obrtni naraščaj skrbi ogromna obrtna šola. Vstopimo. Učilnica kot brivski salon ali restavracija itd. Vse življenjsko nazorno. Talentirani obiskujejo umetniški oddelek. Na meščanski šoli so tudi gospodinjstvo, stenografija in strojepisje obvezni predmeti.

Ko smo že v avtobusih, nam še nosijo učenke vroče knedličke. Pekoči so. Iz roke v roko jih premetavamo. Smeh. Nekateri režejo obraze. Naprej!

Sprehod ob Donavi. Hiše dajejo zgodovinski vtis. V I. st. po Kr. tu 14. in 15. rimska legija. Tabor Carnuntum. Goti, Huni, Avari in Slovani. Velikomoravska. Nato v roke ogrskih kraljev. Pustošenje po Tatarih v 13. st. Za Matije Korvina visoka šola Akademija Istropolitana. Od bitke pri Mohaču do 1848. leta v jarmu Habsburžanov. Občutili Turke. Krasne palače Marije Terezije. Razni spomini na Napoleona. Bivališče raznih znanih budi-

teljev: Palkoviča, Palackýja, Šafarika, Štura. Od 1918. glavno mesto Slovaške.

Po Donavi parobrod. Za njo široka polja. Še dalje raztegnjeni hribi.

V Zlin zavozimo o polnoči. Na mokrih asfaltnih cestah odsevajajo medle luči. Vrste se do silhuete tovarniških poslopj in dimnikov. Bat'no mesto.

Razkošne izložbe čevljev. Nekdo se pošali: za vsakega čaka par čevljev. V sebi se hudujem na tistega, ki pravi, da je le šala. Porazgubimo se v 12. nadstropju štala. Gostje Bat'e. Povsod sem bral napise Bat'a: na odeji in rjuhi, na prtu, zglavniku in kozarcu in sladkorju ob kavi.

Tuljenje sirene. Prevesim se skozi okno v zeleno jutro. Popolnoma ameriško mesto. Moderna arhitektura: kot če bi nanizal cikorninih škatelej. Rezek opomin sirene. Starček pospeši korak. Prehitevajo ga mlajši. Vse teče. Hiti. Stotine tovarniških avtobusov privaža oddaljenejše.

Ogromnih 52 stavb, vsaka s svojim knjigovodstvom. Tisoče strojev izsekava podplate, tisoče zgornje dele. Sistem strojnega dela: prvi nateguje usnje na kopito, drugi ga pritrdi z žebli, tretji pribije podplat, četrti, deseti... Paketiranje. Nalaganje v avtomobile.

Drdrajo žične železnice, grozijo transmisije. V delu je sklonjenih 18.000 teles. Dnevno iztisnejo 150.000 parov čevljev. V slogi je moč, kričijo napisi.

Vmes nasadi. Socialne ustanove: bolnica s 5 primariji in 18 zdravnik; ambulante itd. Za njimi nad 1500 v enakem slogu postavljenih delavskih hiš s kolektivnimi kopališči in igrišči. Kino je vsem na razpolago. Vsak delavec ima pravico do vsakodnevnih predstav. V soboto ne delajo. Bat'ne šole. Te nas najbolj vzradovedijo. V njih se vršijo eksper-